

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

1 (23)

2013-10-17

Dnr: 551-4501-12
Anl.nr: 0461-20-093

Leif Karlssons Grävmaskiner AB
Norrby
545 95 Björnlunda

Kungörelsedelgivning

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till täkt av naturgrus på fastigheten Herrökna 1:5, Gnesta kommun

Verksamhetskod 10.20 och 10.50 enligt 4 kap. 3 och 6 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251) 4 bilagor

Beslut

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län lämnar med stöd av 9 kap. miljöbalken (MB), Leif Karlssons Grävmaskiner (bolaget), med organisationsnummer 556293-2144, tillstånd till täkt av naturgrus på fastigheten Herrökna 1:5 i Gnesta kommun.

Tillståndet gäller för:

- Brytning inom brytområdet av totalt 65 000 ton naturgrus.
- Uttag och sortering av maximalt 6500 ton naturgrus per år.
- Uppställning av krossverk och krossning av utbrutet material.

Verksamheten får bedrivas inom det område som har angivits på översiktskartan, *se bilaga 1*, samt inom det på grustäktplanen markerade verksamhetsområdet, *se bilaga 2*. Uttag av naturgrus får ske endast inom det på grustäktplanen markerade brytområdet.

Tillståndet gäller till och med den 31 december 2023.

Miljöprövningsdelegationen avslår ansökan om uttag av ytterligare totalt 15 000 ton naturgrus.

Miljöprövningsdelegationen godkänner med stöd av 6 kap. MB den i ärendet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Det material som kan användas till ändamål där ersättningsmaterial saknas, eller lokal brist förekommer, får inte avyttras till andra ändamål.

3. Verksamhets- och brytningsområdet ska märkas ut i området på väl synligt sätt och med under verksamhetstiden varaktiga markeringar. Minst en fixpunkt ska finnas markerad i terrängen.
4. På avsnitt med olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas på riskerna att beträda området.
5. Avbaningsmassorna får inte föras bort utan ska påföras brytområdet i samband med efterbehandlingen.
6. Brytning får inte ske till en lägre nivå än +42 meter över havet (m.ö.h.).
7. Verksamheten får endast bedrivas helgfri måndag-fredag kl. 07.00-18.00 med följande undantag:
  - Transporter till och från verksamhetsområdet inkluderat lastning får utföras helgfri måndag-fredag kl. 06.00-22.00.
  - Krossning får inte ske under perioden 15 maj-15 sept.*(Delegation)*

8. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga följande värden:

50 dB(A)	vardagar utom lördagar	kl. 07.00-18.00
45 dB(A)	lördagar, söndagar och helgdagar	kl. 07.00-18.00
45 dB(A)	kvällstid	kl. 18.00-22.00
40 dB(A)	nattetid	kl. 22.00-07.00

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A) vid bostäder.

De angivna värdena ska kontrolleras genom immissionsmätningar och/eller närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då verksamheten pågår. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, eller på tillsynsmyndighetens begäran.

9. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från tåkten och tåktverksamhetens samtliga moment. Salt får inte användas vid dammbekämpning.
10. Kemikalier och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta behållare på tät, invallad yta, som är skyddad från nederbörd.
11. Fordonsbränsle får inte förvaras inom verksamhetsområdet. Undantaget är bränsle till bandgående maskiner som får förvaras i täta behållare på tät, invallad yta, som är skyddad från nederbörd.
12. Tankning och parkering av *hjulgående* fordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningställd för att förhindra spridning av oljespill.

Alternativt ska ett skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade enskilda fordon eller maskiner. Tankning av *bandgående* maskiner och fordon får ske under manuell kontroll på arbetsstället.

13. Utrustning för sanering av spill ska finnas lätt tillgänglig vid bedrivande av verksamhet.
14. En uppdaterad återställningsplan ska inlämnas till tillsynsmyndigheten senast 3 månader efter tillståndet tagits i anspråk.
15. Efterbehandling ska ske löpande under tillståndstiden och i samråd med tillsynsmyndigheten. Slutlig efterbehandling av täkten ska vara utförd och eventuella stängsel borttagna inom tillståndstiden.
(*Delegation*)
16. Om exploateringen av täkten avslutas innan tillståndets giltighetstid löpt ut, ska anmälan om detta göras till tillsynsmyndigheten och täktområdet iordningställas enligt intentionerna i efterbehandlingsplanen.
(*Delegation*)
17. En kopia av detta beslut ska finnas tillgänglig på arbetsplatsen under verksamhetstiden.
18. När tillståndet tas i anspråk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

Delegationer

Länsstyrelsen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor av mindre betydelse för den del i beslutet som gäller arbetstider (*villkor 7*).

Länsstyrelsen överlåter, med stöd av samma lagrum, åt tillsynsmyndigheten att vidta de åtgärder och fastställa de villkor som behövs för efterbehandlingen av täktområdet (*villkor 15 och 16*).

Ekonomisk säkerhet

Sökanden/bolaget ska för tillståndets giltighet ställa en ekonomisk säkerhet till ett belopp om 275 000 kronor. Säkerheten ska godkännas av Miljöprövningsdelegationen.

Igångsättningstid

Den med tillståndet avsedda verksamheten ska ha satts igång senast 2 år efter det att detta beslut vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet.

Tillsynsmyndigheten ska meddelas när verksamheten sätts igång.

Kungörelsedelgivning

Kungörelse om detta beslut införs inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i tidningarna Södermanlands Nyheter och Sörmlandsbygden (*se bilaga 4*).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Ansökan avser ett förnyat tillstånd för grustäkt inom fastigheten Herrökna 1:5, Gnesta kommun t.o.m. den 31 oktober 2021. Det finns behov av att bryta en mindre mängd naturgrus för att försörja närområdet med grusråvara till betongtillverkning och andra kvalificerade ändamål. På sikt kommer naturgrustäkten dock att ersättas av bolagets bergtäkt vid Vreta. Den ansökta uttagsmängden är 8000 ton per år vilket motsvarar ca en 1/3 av tidigare tillståndsgiven mängd. Brytningen kommer att ske inom exakt samma verksamhets- och brytområde som tidigare.

Tidigare tillståndsbeslut

Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade den 15 oktober 2001 (dnr 5233-3512-2001) att med stöd av 12 kap. MB (1998:808) meddela Leif Karlssons Grävmaskiner AB tillstånd till grustäktsverksamhet på fastigheten Herrökna 1:5 i Gnesta kommun. Tillståndet medgav ett uttag av 24 000 ton/år och gällde till och med 31 oktober 2011.

Samråd

Samråd har skett med Länsstyrelsen och Gnesta kommun den 17 mars 2011. Närboende har informerats om den planerade verksamheten genom skrivelse daterad den 4 juli 2011. Länsstyrelsen i Södermanlands län har den 1 september 2011 beslutat att planerad verksamhet inte antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Södermanlands län den 7 september 2011. Den 1 juni 2012 överfördes ärendet till Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län. Efter kompletteringar kungjordes ansökan i tidningarna Södermanlands Nyheter och Sörmlandsbygden samt remitterades till Länsstyrelsen i Södermanlands län, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Gnesta kommun och Sörmlandskustens räddningstjänst. Yttranden har kommit in från Länsstyrelsen i Södermanlands län och SGU. Bolaget har fått tillfälle att bemöta yttrandena.

Bolagets ansökan med yrkanden, åtaganden och förslag till villkor

Bolaget har lämnat förslag på ett antal villkor gällande bland annat buller, damning och efterbehandling som ska gälla för verksamheten.

Allmänt villkor

1. Om inte annat framgår av nedanstående villkor ska verksamheten i huvudsak bedrivas i enlighet med vad bolaget har angivit i ansökan eller i övrigt åtagit sig i ärendet.

Anmälan till tillsynsmyndigheten

2. När tillståndet tas i anspråk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten. Ändringar i verksamheten, som kan vara anmälningspliktiga enligt MB, ska redovisas till tillsynsmyndigheten i god tid innan de genomförs.

Utmärkning av brytnings- och verksamhetsområdet

3. Gränser för brytnings- och verksamhetsområden samt fixpunkter inom området ska märkas ut i terrängen med väl synliga och under tillståndstiden varaktiga markeringar. Allmänheten ska tydligt uppmärksammas på riskerna med att beträda området.

Avbaning

4. Avbaningsmassorna får inte föras bort, utan ska påföras brytningsområdet i samband med efterbehandlingen.

Brytningsdjup

5. Brytning får inte ske till en lägre nivå än +42.

Arbetstider

6. Verksamheten får bedrivas helgfri måndag-fredag kl 07.00-18.00, med följande undantag:
  - Transporter till och från verksamhetsområdet inkl lastning får utföras helgfri måndag-fredag kl 06.00-22.00.
  - Krossning får inte ske under perioden 15 maj-15sept.Tillsynsmyndigheten får medge tillfälligt ändrade arbetstider om det finns särskilda skäl.

Buller

7. Buller från verksamheten ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå som frifältsvärden utomhus vid bostäder än

50 dB(A)	helgfri mån-fre dagtid (kl 07.00-18.00)
40 dB(A)	nattetid (kl. 22.00-07.00)
45 dB(A)	övrig tid

Om hörbara toner eller impulser märks, ska de ovan angivna värdena sänkas med 5 dB(A). Momentana ljud nattetid (kl. 22.00-07.00) får inte överstiga 55 dB(A) vid bostäder, mätt som högsta ljudnivå i mätläge "fast".

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom immissionsmätningar. Resultaten ska redovisas som frifältsvärden. Ekvivalentvärdena ska mätas i perioder som är representativa för verksamhetens art. Kontroll behöver endast utföras om det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, eller om det framkommit berättigade klagomål på buller från verksamheten.

Motivering:

En bullermätning är en relativt komplicerad och kostsam undersökning. Den är därför endast motiverad om det inte på annat sätt går att bedöma om verksamheten

riskerar utgöra en olägenhet för människors hälsa. Några klagomål har inte inkommit över buller från verksamheten. I nuvarande tillstånd finns inga krav på buller mätningar. Den nu sökta verksamheten blir mindre i omfattning än nuvarande verksamhet. Den enda bebyggelse som ligger inom 500 m från tälkten är två fritidshus. För att ta särskild hänsyn till dessa kommer krossning inte att utföras under tiden 15 maj-15 september. Några synpunkter på planerna har inte heller inkommit från berörd bebyggelse.

Utsläpp till luft, mark och vatten

8. Olägenheter för omgivningen till följd av damning från verksamheten ska vid behov motverkas genom vattenbegjutning. Andra dammbekämpande åtgärder får vidtagas efter godkännande från tillsynsmyndigheten.

Kemiska produkter och farligt avfall

9. Kemiska produkter och farligt avfall ska förvaras torrt och mot omgivningen tät plats så att eventuella läckage inte kan förorena omgivningen.
10. Petroleumdrivmedel ska inte förvaras inom verksamhetsområdet, utan tankning av tälktmaskinerna ska ske direkt från tankbilar.
11. Tankning av hjulgående maskiner och fordon ska ske vid fast tankställe på tätgjord yta. Tankning av bandgående maskiner och fordon får ske under manuell kontroll på arbetsstället.
12. Uppställningsplatser för arbetsmaskiner ska vara utformade så att oljespill och läckage från maskinerna inte kan förorena omgivningen.

Efterbehandling

13. Efterbehandling ska ske löpande under tillståndstiden och i samråd med tillsynsmyndigheten. Slutlig efterbehandling av tälkten ska vara utförd inom tillståndstiden om inte Miljöprövningsdelegationen beslutar annorlunda. Anmälan för slutbesiktning ska efter avslutad efterbehandling omgående göras till tillsynsmyndigheten.
14. Om exploateringen av tälkten avslutas innan tillståndets giltighetstid löpt ut, ska anmälan om detta göras till tillsynsmyndigheten och tälktområdet iordningställas enligt intentionerna i efterbehandlingsplanen.
15. Under förutsättning att inga olägenheter av betydelse för människors hälsa eller miljön uppstår får tillsynsmyndigheten godta mindre ändring av efterbehandlingens slutliga utformning.

Kontrollprogram

16. Ett aktuellt kontrollprogram ska finnas för verksamheten och följas. Programmet ska bland annat ange hur verksamhetens påverkan på omgivningen (utsläpp till luft och vattenrecipient, buller, etc.) ska kontrolleras med avseende på mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet tagits i anspråk.

Bolagets beskrivning av verksamheten

Av ansökningshandlingarna och vad sökanden i övrigt har angett framgår bland annat följande:

Planerad verksamhet

Verksamheten kommer att omfatta brytning av naturgrus samt förädling av materialet genom sortering och krossning.

I täkten kommer följande arbetsmoment att utföras:

- Lastning av grusmaterialet till kross
- Krossning och sortering av grusmaterialet till olika fraktioner
- Lastning samt lastbilstransporter vid leverans av materialet.

Lokalisering och planförhållanden

Täkten är belägen norr om väg D862, drygt 2 km NV om Solbacka. Strax norr om täkten ligger sjön Misteln.

Närmaste permanentbostad finns vid Vreta Gård ca 600 m från täkten. Två fritidshus finns på ca 220 respektive ca 400 m avstånd. Fritidshusen skyddas mot buller och damm av en skogsklädd grusås och skog.

Täkten ligger inom ett riksintresse för naturvård. Inom riksintresset finns två naturreservat, dels Nytorpsravinen ca 160 m väster om täkten, dels Herröknanäs 300 m öster om täkten. Naturreservaten är även Natura 2000-områden.

Detaljplan saknas för området och det omfattas inte av några rekommendationer för planering och byggande enligt översiktsplanen från 2003.

Teknisk beskrivning

Uttag av naturgrus kommer att ske i den östra delen av täktområdet där markytan idag är på mellan + 44 m.ö.h. och + 67 m.ö.h. Som lägst kommer täktbotten vid brytning att hamna på nivån + 42 m.ö.h.

Krossupplag kommer att placeras vid infarten i den västra och södra delen av täktområdet. Upplagen fungerar som skydd mot spridning av damm och buller.

Gränser för brytnings- och verksamhetsområdet samt fixpunkter kommer att märkas ut i terrängen med väl synliga och under tillståndstiden varaktiga markeringar.

Någon ny mark kommer inte att avbanas. Vid efterbehandling av området kommer avbaningsmassor som tidigare schaktats bort från brytområdet, och som ligger uppe på åskanten, att återanvändas.

Materialsammansättning

Grusmaterialet i täkten har en extremt hög andel finkornigt material. Mer än 80 % är så finkornigt att det uppfyller kravet på 0-8 mm för att kunna användas till produktion av betong. Av de prov som har tagits utgör hela 70 %

fraktionen 0-4 mm. Material som är grövre än 8 mm kommer att krossas till gårdsgrus, 4-16 mm och singel, 16-28 mm.

Materialet kommer att användas till följande ändamål:

Betong	ca 5000 ton/år
Skyddssand i ledningsgravar för kabelläggning i mark	ca 2000 ton/år
Gårdsgrus och singel	ca 1000 ton/år

Arbetstider

Den mycket låga produktionsomfattningen innebär att hanteringen till stor del kommer att bli intermittent. Det mest störande momentet, krossning, kommer endast att utföras 0-2 ggr per år under i genomsnitt 5 dagar per gång.

Arbetstiden kommer normalt att vara dagtid helgfria vardagar mellan kl. 06:00-17:00. Ansökan avser dock tillstånd för krossning och sortering mellan kl. 07:00-18:00 samt transport och lastning mellan kl. 06:00-22:00. För att minimera risken för störning kommer krossning och sortering inte att ske under perioden 15 maj-15 september.

Energiförsörjning

Sorteringsanläggningen drivs med diesel liksom hjullastaren och övriga tåktmaskiner. Krossanläggningen har generatoraggregat med sig som drivs med diesel. El finns framdraget.

Utsläpp till luft

Utsläppen till luft kommer huvudsakligen att utgöras av damm i markerna närmast tåkten. Erfarenhetsmässigt kommer verksamheten inte medföra att miljökvalitetsnormerna för luft överskrids.

Utsläpp till mark och vatten

Utsläpp av petroleumprodukter till mark och vatten kommer endast ske i händelse av haveri eller olycka. Genom planerade försiktighets- och skyddsåtgärder samt det stora avståndet till grundvattnet bedöms föroreningsrisken vara minimal.

Kemikaliehantering

Varken diesel eller andra kemiska produkter förvaras inom tåktområdet, förutom vid krossningstillfällena då glykol m.m. förvaras i krossverkscontainern. Oljebyte i krossverket sker 1-2 gånger per år med separat inkörd hydraul- eller motorolja. Krossverket kan finnas vid Herrökna gruståkt då oljan behöver bytas.

Avfallshantering

Inget annat avfall än sådant som uppstår vid service av krossutrustningen kommer att hanteras. Gummi och metallskrot samlas på pallar och transporteras bort säsongvis till en återvinningsanläggning. Spillolja från krossverket förvaras i en fast spilloljetank inne i krossverkets container. Slutligt omhändertagande av spilloljan ombesörjs av krossverkets ägare.

Transporter

Uttransport av färdiga produkter kommer att ske med lastbilar med lastningskapacitet på 10-35 ton. I snitt innebär det en uttransport av material per dag. Alla transporter kommer att gå på väg D862 mellan Dunker och Solbacka. Vid transport mellan Solbacka och Stjärnhov används vägen via Gryt.

Övriga miljöfrågor

Varken vatten eller avlopp kommer att installeras. Det dagvatten som bildas inom verksamhetsområdet infiltreras naturligt genom marklagren.

Efterbehandling

Efterbehandlingen kommer i stort sett ske enligt den efterbehandlingsplan som bifogats ansökan. Efterbehandling kommer att ske löpande under tillståndstiden och i samråd med tillsynsmyndigheten. Vid efterbehandlingen kommer upplagda avbaningsmassor att användas.

Kontrollfrågor

Egenkontrollprogrammet för Herrökna grustäkt, daterat den 10 juni 2010, och egenkontrollprogrammet för lastbilar, grävmaskiner m.m. samt verkstad och tvättanläggning vid Norrby, Björnlunda från 2009 föreslås gälla för verksamheten, med undantag för mätning av grundvattennivån som inte är motiverat då avståndet till grundvattnet är stort, ca 20 m.

Någon bullermätning bedöms inte vara motiverad då det endast är fritidshus som ligger inom det generella skyddsavståndet på 500 m och krossning inte pågår under större delen av sommarhalvåret.

Vattning av körytor som dammbindande åtgärd kommer att ske vid behov.

Ställande av säkerhet

En säkerhet i form av en bankgaranti på 275 000 kr kommer att ställas för efterbehandlingskostnader. Säkerhetsbeloppet har beräknat genom att multiplicera arean på verksamhetsområdet, 375 96 m², med schablonvärdet 6 kr/m², vilket ger 225 576 kr. Beloppet har därefter räknats upp med en beräknad årlig inflation enligt riksbankens mål på 2 % under den sökta 10-årsperioden, vilket ger totalt 274 975 kr.

Miljökonsekvensbeskrivning

Utsläpp till luft

Verksamheten kommer att ge utsläpp till luft i form av damm från transporterna och från bearbetningen av naturgruset. Av erfarenhet är det främst krossningen som orsakar spridning av damm, men även transporter på vägar närmast täkten orsakar damning. Avgaser genereras vid externa och interna transporter samt vid lastning av materialet.

Den förhärskande vindriktningen är sydvästlig, vilket är gynnsamt med tanke på att det inte finns någon permanent bebyggelse i närheten nordost om täkten. Ett fritidshus finns (Lerviken) i vindriktningen. Täckväggarna och den barrskogsklädda åsen kommer att skydda mot damning.

Risken för störningar från damning är mycket liten med bl.a. tanke på att den sökta verksamheten endast är 1/3 så stor som tidigare och att krossning kommer att ske i genomsnitt 1 gång per år under 5 dagar. Under sommarhalvåret förekommer ingen krossning alls. Inga klagomål på damning från tidigare verksamhet har förekommit.

För att minimera spridningen av damm till omgivningen kommer följande åtgärder att vidtas vid behov:

- Bandtransportörer, siktar och krossverk förses med spritsrör som möjliggör befuktning av krossprodukterna. Krossverket utrustas med filter.
- Materialupplagen bevattnas.
- Vägar och körplaner saltas eller bevattnas.

Verksamheten kommer att ge upphov till mindre avgasutsläpp än tidigare verksamhet. Erfarenheten från betydligt större anläggningar är att det inte uppstår några påvisbara negativa direkta effekter på närmiljön av de bränslemängder det är frågan om här.

För att minimera påverkan på närmiljön när det gäller utsläpp av avgaser kommer enbart miljöklass 1 diesel att användas. Miljöanpassade tåktmaskiner kommer att användas och tomgångskörning undvikas.

Utsläpp till mark och vatten

Verksamheten kommer att utgöra en viss risk för mark- och vattenföroreningar i samband med tankning och eventuella haverier. Den minskade omfattning av tåktverksamheten jämfört med tidigare gör dock att hanteringen av petroleumprodukter minskar i motsvarande grad och därmed även risken för olyckor. Någon risk för förorening av vattentäkter föreligger inte då det inte finns några närliggande vattentäkter som ligger nedströms tåktområdet.

För att minimera risken för förorening av mark och vatten kommer följande åtgärder att vidtas:

- Bränsle kommer normalt inte att förvaras i tåkten. Tankning sker direkt från tankbil. Krossverket och den bandgående grävmaskinen behöver tankas i tåkten av praktiska skäl.
- Tankning och uppställning av hjullastaren sker på hårdgjord yta som förses med tak.
- Service av egna maskiner sker i bolagets lokaler vid Norrby.
- Krossentreprenörens förvaring av oljor, glykol och ev. avfettningsmedel m.m. sker under tak i krossverkscontainern.
- Absorptionsmedel för uppsugning av ev. spill finns i tåktmaskinerna.

Buller

Driften kommer att innebära bullerspridning från lastning, krossning samt interna och externa transporter. Den mycket låga produktionsomfattningen innebär att driften till stor del kommer att ske intermittent med långa stilleståndstider då det endast förekommer materialtransporter. Det mest störande momentet, krossning, kommer att utföras 0-2 ggr per år och under i genomsnitt 5 dagar per år. För att

minimera risken för störning kommer krossning och sortering inte att ske under perioden 15 maj-15 september.

Täktväggar, grusåsen och skog kommer att avskärma buller från verksamheten och det finns inga permanenta bostäder i närheten av verksamhetsområdet. Sammantaget blir bullerstörningarna från den planerade verksamheten marginella. Med beaktande av den ytterst ringa verksamheten så bedöms det inte behövas några ytterligare skyddsåtgärder än tidigare nämnda begränsning av arbetstider. Information kommer att lämnas till närboende i god tid innan krossning sker.

Lokalisering

Eftersom ansökan gäller en redan etablerad verksamhet är en alternativ lokalisering inte aktuell.

Grustäktens lokalisering medför ett minimum av tunga transporter, dels genom närheten till kunderna, dels genom samordningsmöjligheterna med företagets bergtäkt vid Vreta. Detta innebär fördelar ur såväl miljösynpunkt som ekonomisk synpunkt. Transportavståndet mellan grustäkten och Vreta bergtäkt är endast ca 800 m.

Enligt de nationella miljökvalitetsmålen ska tillstånd för täkter med en gynnsam sammansättning kunna ges under en längre tid. Materialet i aktuell täkt har en gynnsam materialsammansättning och det finns inga andra grustäkter i närheten.

Verksamheten innebär ingen förändring av landskapsbilden eller påverkan på flora och fauna gentemot tidigare erhållet tillstånd. Verksamhetens omfattning kommer att vara mycket begränsad, i storleksordningen 1/3 av tidigare verksamhet.

Nollalternativ

Bolaget har tillstånd för bergtäkt vid Vreta i närheten av grustäkten. Bergtäkten kan inte tillgodose behovet inom vissa användningsområden som t.ex. betongproduktion. Forskning pågår för att hitta ersättningsmaterial till naturgruset men branschen bedömer att det kommer att ta flera år innan det finns ersättningsmaterial tillgängliga. Det är därför nödvändigt med fortsatt uttag av naturgrus för vissa ändamål.

Om verksamheten inte kan fortsätta kan grusförsörjningen i området inte ordnas på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Nollalternativet innebär en ökning av de tunga transporterna som i sin tur ger ökat vägslitage, ökad olycksfallsrisk samt ökande utsläpp av dieselavgaser.

Riksintressen

Täktområdet ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvården, Misteln-Ånhammar-Dunker. Inom riksintresset finns två naturreservat som även är Natura 2000-områden. I värdeomdömet för riksintresset anges att Dunkern och Misteln är två klarvattensjöar där vattenståndet inte är förändrat i modern tid. I sjön Dunkern finns ishavsrelikten *Mysis relicta* (pungräka).

Natur, hotade arter, kulturmiljö, friluftsliv

Naturreseptatet och Natura 2000-området Nytorpsravinen ligger 160-800 m V till NV om tåktområdet. I bevarandeplanen anges att en förutsåttning för gynnsam bevarandestatus är att området hydrologi ej får påverkas. I bevarandeplanen och reservatsbeslutet anges att området innehåller sällsynta trådlevande mossor och lavar, t.ex. lunglav, som är känsliga för luftföroreningar. Damningsrisken är dock ytterst begrånsad. Risken för att damm från tåktverksamheten ska medföra konsekvenser för naturvärdena i Nytorpsravinen bedöms vara obetydlig.

Naturreseptatet Herröknån ligger ca 300 m från tåkten. Åndamålet med reservatet är att bevara och restaurera ett område med mycket hög biologisk mångfald, vårda och bevara värdefull natur- och kulturmiljö samt att området ska vara tillgånghg för friluftslivet. Med tanke på det relativt stora avståndet och den avskärmning som erhålls med den skogsklädda åsen bedöms risken för påverkan på reservatet med avseende på damning som obetydlig.

Naturreseptatet bedöms inte heller påverkas av bullerstörning.

Tåktområdet ligger inte inom kulturreseptat eller riksintresse för kulturmiljövärd. Enligt Länsstyrelsen i Södermanlands läns kulturmiljöenhet finns det mycket som talar för att det finns stenåldersboplatser i området. Kulturmiljöenheten har dock meddelat att den inte har någonting att erinra mot verksamheten då inget nytt område ska tas i anspråk.

Landskapsbild

Den sökta verksamheten innebär en mindre förändring av landskapsbilden jämfört med tidigare verksamhet. Schaktområdet blir till och med mindre än tidigare. Etableringen av tåkten är redan gjord, skogen är avverkad och ytan avbanad.

Grund och ytvattenförhållanden

Tåkten är belåget inom sjön Misteln delavrinningsområde.

Tåktområdet och dess närmaste omgivning avvattnas genom infiltration i isålvavlagningen Badelundaåsen som är en stor grundvattentillgång och en av Sveriges största grusåsar. Grusåsen utgör en vattendelare, varvid det ytvatten inom delavrinningsområdet som inte infiltreras i åsen endera avrinner direkt mot sjön Misteln eller mot Nytorpsravinen och den bäck som går där från Älvsjön till Misteln. Risken för att bäcken eller sjön ska påverkas av tåkten bedöms som obefintlig.

En brunn för grundvattenmätning och provtagning finns inom tåktområdet. Brunnen är 24 m djup varav 20 m i jord och 4 m i berg. Grundvattennivån i juni 2011 låg på + 22,15 m. Brytning kommer att ske ned till ett djup av +42 m. Det är alltså ca 20 m mellan tåktbotten och grundvattenytan, vilket är ett mycket stort säkerhetsavstånd mot eventuella föroreningar

Den dominerande strömningsriktningen för grundvattnet i området bedöms vara mot norr. Det finns inga dricksvattenbrunnar i strömningsriktningen. Närmaste vattentåkt finns vid Lilla Älvsjödalen ca 680 m bort.

Säkerhet

För att hindra att obehöriga kan komma in till brytningsområdet kommer området att märkas ut med flaggspel. Tillfartsvägen kommer att vara avstängd med bom när verksamhet inte pågår i tälten.

Miljö kvalitetsnormer

Till skydd för människors hälsa finns miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet. Miljö kvalitetsnormer finns för partiklar (PM10), svaveldioxid, kvävedioxid, kväveoxider och kolmonoxid. Överskridande av miljö kvalitetsnormerna förekommer endast på platser som är hårt belastade av luftföroreningar. Av erfarenhet går det att säga att planerad tältverksamhet inte kommer medföra att miljö kvalitetsnormerna överskrids i området.

Hänsynsregler

- Kunskapskravet

Bolaget har lång erfarenhet att bedriva tältverksamhet. Tillsynsmyndigheten har inte haft några allvarliga erinringar mot verksamheten utom vid ett tillfälle för 10 år sedan när resten av ett rivningshus tippades i tälten. Bortsett från den incidenten har bolaget under 17 års tid visat att man har tillräcklig kunskap för att driva verksamheten utan att skada miljön eller människors hälsa.

- Försiktighetsmått

Bolaget kommer att vidta skyddsåtgärder för t.ex. kemikaliehantering och damning för att undvika att verksamheten medför skada på människors hälsa eller miljön. Upprättat egenkontrollprogram innehåller tydliga rutiner för att säkerställa att verksamheten inte förorsakar skada.

- Hushållningsprinciper

Bolaget strävar efter att använda råvaror och energi så effektivt som möjligt. Avbaningsmassorna kommer att återanvändas. Synergieffekterna med bolagets bergtäkt i Vreta innebär korta transporter för maskiner och lastbilar.

- Produktvalsprincipen

I bolagets egenkontrollprogram finns en kemikalieförteckning. Bolaget kommer årligen gå igenom förteckningen i syfte att undersöka möjligheterna att minska eller byta ut kemikalier.

Miljömål

Nedan redovisas de miljömål som huvudsakligen berörs av planerad verksamhet.

- Begränsad klimatpåverkan och frisk luft

Dieselavgaserna är den faktor som påverkar målen mest. Platsvalet innebär dock korta transporter på grund av närheten till avsättningsområdet och samordning erhålls med bergtälten vid Vreta.

Damning är ett hot mot målet Frisk luft, men genom verksamhetens begränsade omfattning och föreslagna skyddsåtgärder motverkas riskerna.

- God bebyggd miljö

Enligt ett delmål till målet ”God bebyggd miljö” ska uttaget av naturgrus minska. Sökanden bidrar till att minska naturgrus användningen genom bergtäkten i Vreta som kan leverera bergkross som ersättningsmaterial för naturgrus. Det kommer dock under några år framöver att krävas ett visst fortsatt uttag av naturgrus. Det finns inga andra grustäkter i området än Herröknatäkten.

Yttranden

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen i Södermanland har bl.a. anfört följande:

Tillstånd kan medges under förutsättning att försiktighetsmått för att hindra utsläpp till mark och vatten, buller m.m. vidtas.

Enligt 9 kap. 6 f § MB får tillstånd till naturgrustäkt inte lämnas om det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material. Enligt ansökan ska materialet i täkten till största delen användas till betong, men även som skyddssand i ledningsgravar m.m. och som gårdsgrus och singel. Enligt SGU:s rapport 2011:10 finns ersättningsmaterial för skyddssand i ledningsgravar. För tillverkning av betong finns ersättningsmaterial, men lokal brist kan förekomma. Gårdsgrus och singel används mest av estetiska skäl och en täkt bör inte komma tillstånd med huvudmotivet att materialet ska användas som dekorsten. Med tanke på att större delen av materialet går till betongtillverkning, där det finns en lokal brist på ersättningsmaterial, samt med tanke på täktens ringa storlek och begränsning i tid anser Länsstyrelsen att tillstånd kan ges för ytterligare några år.

Länsstyrelsen anser att sökanden har följt upp de synpunkter som framkom i samrådet angående naturmiljön.

Mycket talar för att det finns stenåldersboplatser i området, men eftersom inget nytt område tas i anspråk har Länsstyrelsen inget att invända mot verksamheten ur kulturmiljösynpunkt. Eftersom förekomst av fornlämningar i den här typen av miljöer inte kan uteslutas erinrar Länsstyrelsen om anmälningsplikten enligt 2 kap. 5 och 10 §§ kulturminneslagen som säger att om fornfynd eller fornlämning påträffas vid markarbete ska arbetet avbrytas till den del som fyndet eller lämningen berörs samt området närmast detta. Länsstyrelsen ska omedelbart kontaktas.

Länsstyrelsen anser att det i ett tillståndsbeslut ska framgå att sökanden har ansvar för att efterbehandla områden som ligger utanför det nu ansökta verksamhetsområdet.

SGU

SGU har bl.a. anfört följande:

Täkten är lokaliserad i en del av åsen som vid grusinventeringen bedömdes ha naturvärdesklass 2 (SGU-rapport 1991:4). Enligt inventeringen finns geologiska skyddsvärden, landskapsbildsmässiga värden och skyddsvärden med hänsyn till friluftslivet.

Materialet har vid grusinventeringen bedömts som 50 % sandigt och 50 % grovt material. Enligt verksamhetsutövaren dominerar fraktioner mellan 0-4 mm (ca 70 %) i täkten. Generellt är de finare fraktionerna av naturgrus svårast att ersätta med krossat berg, därför anser SGU att naturgrustäkter först och främst bör lokaliseras i områden där sandmaterial är dominerande. Verksamhetsutövaren avser att sortera ut och krossa de grövre fraktionerna. SGU ser helst att det naturligt rundande materialet inte krossas utan tas till vara eftersom täkter med huvudsaklig inriktning på prydnadssten inte bör komma på fråga.

SGU bedömer att den aktuella grundvattenförekomsten inte är av väsentlig betydelse för vattenförsörjningen eller naturmiljön i området. SGU anser dock att grundvattenförhållandena är bristfälligt utredda. I handlingarna anges grundvatten i täktens observationsrör till + 22,15 m.ö.h. Mistelns yta anges ligga på + 24,3 m.ö.h. Den befintliga observationsbrunnen i täkten är borrarad genom jordlagren och 4 m ned i berggrunden. Det innebär att det sitter ett foderrör genom grundvattenmagasinet i isälvsavlagringen. Därför är det osäkert vilken grundvattennivå observationsröret representerar, isälvsavlagringens grundvattenmagasin eller berggrundens. Vidare, om de angivna nivåerna är korrekta så är inte grundvattenströmningen riktad från täktområdet mot sjön Misteln, eftersom sjöns nivå är högre än angiven grundvattennivå i täkten. Eftersom nivåerna i sjön Kyrksjön i sydöst också anges till ca + 24 m.ö.h. förefaller det därför troligt att den i täkten angivna nivån är felaktig. SGU bedömer dock att grundvattenströmningen i isälvsavlagringens magasin är riktad från nordväst mot öster och sydöst mot Misteln och Kyrksjön.

Sökanden har uppgett att krossat material inte kan användas till betong och kabelläggning eftersom det inte är tekniskt möjligt. SGU vill uppmärksamma sökanden på att helkrossad ballast till betong produceras på flera platser i Sverige. Förutsättningarna att ersätta de finaste fraktionerna i betong (0-2 mm) beror på berggrundens lämplighet. SGU tycker det är positivt att sökanden på sikt avser att ersätta grustäkten med bolagets nya bergtäkt i närområdet. SGU har i rapporten "Ersättningsmaterial för naturgrus" (2001:10) klassat naturgrusmaterial till ledningsgravar som ersättbart eftersom kantnött krossat berg kan användas istället för naturgrus.

Inriktningen i miljömålsarbetet är att begränsa uttaget av naturgrus till användningsområden där ersättningsmaterial saknas. Fortsatt tillstånd för verksamheten skulle i sådana fall motiveras av behovet av finmaterial till betong. Enligt produktionsstatistiken levererades dock inget material från täkten till betong år 2009.

SGU anser sammafattningsvis med beaktande av det förhållandevis begränsade uttaget på 8000 ton/år, små motstående grundvattenintressen samt avlagringens stora andel av finmaterial att inget hinder för tillstånd till täkt föreligger under förutsättning att materialet huvudsakligen används till icke ersättbara områden för naturgrus.

Bolagets bemötande av yttranden

Bolaget har avstått från att bemöta inkomna yttranden.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att bolaget har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. MB och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Enligt 6 kap. MB ska alternativa platser redovisas. Sökanden har inte redovisat några alternativ utan hänvisar till att ansökan gäller en redan etablerad verksamhet varför en alternativ lokalisering inte är aktuell.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det rör sig om en begränsad verksamhet som fortsätter inom ett etablerat brytningsområde och som inte tar något nytt bryt- och verksamhetsområde i anspråk. Omfattningen av den nu sökta verksamheten motsvarar en tredjedel av den tidigare tillståndsgivna mängden. Det finns inga motstående intressen och det producerade materialet är väl lämpat för betongframställning. Verksamheten står inte heller i strid med dricksvattenintressen. Den står inte heller i strid med kommunens översiktsplan. Därutöver kan konstateras att verksamheten inte har en betydande miljöpåverkan. Vid en samlad bedömning finner Miljöprövningsdelegationen att några alternativa lokaliseringar inte behöver redovisas.

Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför godkännas enligt 6 kap. 9 § MB.

Tillåtlighet

Tillståndets omfattning

Ansökan avser brytning samt förädling av totalt 80 000 ton naturgrus, varav maximalt 8000 ton per år under tio års tid till och med den 31 oktober 2021. Av ansökan framgår det att materialet bland annat kommer att användas för betongproduktion och som skyddssand i ledningsgravar. Uppskattningsvis kommer ca 2000 ton, vilket motsvarar en fjärdedel av materialet, att användas till skyddssand per år.

SGU och Länsstyrelsen i Södermanlands län har i yttranden ifrågasatt användandet av materialet till skyddssand som enligt SGU:s rapport "Ersättningsmaterial för naturgrus" (2011:10) går att ersätta med bergkross. Miljöprövningsdelegationen delar SGU:s och Länsstyrelsen i Södermanlands läns uppfattning om att materialet inte ska användas till skyddssand. Tillstånd beviljas därför enbart för uttag och förädling av totalt 65 000 ton naturgrus, varav maximalt 6500 ton får brytas årligen. Det täcker med det uppskattade behovet av material till betongproduktion samt möjliggör krossning av den mindre del av materialet som är grövre än 8 mm.

För att tydliggöra att materialet inte får användas för okvalificerade ändamål förenas tillståndet med villkor om begränsning av användningsområden för det utbrutna materialet.

Bolaget yrkar på att tillståndstiden ska vara 10 år. Miljöprövningsdelegationen beviljar tillstånd för grustäktverksamhet under drygt 10 år till och med den 31 december 2023.

Val av plats

Enligt 2 kap. 6 § första stycket MB ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, i den utsträckning det inte är orimligt enligt 2 kap. 7§ MB.

Miljöprövningsdelegationen gör i denna del följande bedömning.

Täktens lokalisering är god med tanke på att inga skyddsvärda naturvärden finns inom brytområdet som kan påverkas negativt av verksamheten. Inom verksamhetsområdet finns inga kända kulturlämningar. Området ligger inom riksintresse för naturvärden, men eftersom verksamheten berör ett tidigare täktområde bedöms den inte ytterligare påverka riksintresset negativt.

Området ligger avskilt med få boende. Dock är en fritidsfastighet belägen endast ca 220 m från verksamhetsområdet vilket får anses vara relativt kort. Inga klagomål har dock inkommit från närboende. Verksamheten kommer att bedrivas i mindre omfattning jämfört med tidigare. Den mest bullrande delverksamheten, krossning, kommer endast att bedrivas under 0-10 dagar per år och inte under sommarperioden då många människor vistas utomhus. Av ansökan framgår att det finns ett naturligt skydd mot damning och buller mellan täkten och berörda fritidshus i och med en skogsklädd ås samt ett skogsområde. Om de villkor som föreskrivs i tillståndet beträffande buller och damning följs, bedöms verksamheten inte ge upphov till mer olägenheter för de närboende och för övriga som vistas i närområdet än vad som rimligen får tålas.

Av ansökan framgår det att in- och uttransporter kommer att gå på väg D862. Transporterna utgör endast ca 1 % av den totala trafiken på vägen.

Landskapsbilden kommer att påverkas vid brytningen, men landskapsbilden har redan förändrats eftersom täktverksamhet har bedrivits på platsen och området är avbanat sedan tidigare.

Miljöprövningsdelegationen finner att den valda platsen kan accepteras med hänsyn till kraven i 2 kap. 6 § MB.

Särskilt om täkter

Enligt 9 kap. 6 f §. MB får en täkt av naturgrus som kräver tillstånd eller anmälan enligt 9 kap. MB eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, inte komma till stånd om

1. det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material,
2. naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande eller framtida dricksvattenförsörjning och täkten kan medföra en försämrad vattenförsörjning, eller

3. naturgrusförekomsten utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Miljöprövningsdelegationen gör i denna del följande bedömning.

Naturgrus är en ändlig resurs som utvinns ur grusåsar. Åsarna har stor betydelse som dricksvattentäkter och för konstgjord infiltration vid behandling av ytvatten. De har ofta även stora natur- och kulturvärden.

Det nationella miljökvalitetsmålet ”Grundvatten av god kvalitet” innebär bl.a. att naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur – och kulturlandskapet ska bevaras. Miljökvalitetsmålet har haft två delmål rörande naturgrus. Enligt ett delmål skulle uttaget av naturgrus år 2010 vara högst 12 miljoner ton per år. Delmålet har ännu inte uppfyllts.

Miljöprövningsdelegationen anser därför att det är av stor vikt att arbetet med att minska uttaget av material i grusåsarna påskyndas och att alternativt material tas fram för framtida materialförsörjning. Huvuddelen av materialförsörjningen ska baseras på bergkross och andra alternativ till naturgruset. Naturgrus ska endast användas för ändamål där alternativa material, exempelvis bergkross, inte kan ersätta naturgrus. Det är av stor vikt att ballastbranschen strävar efter att ersätta uttag av naturgrus i grusåsarna med bergkross och alternativa material så att målet så småningom kan uppnås.

Vid betongtillverkning är det finfraktionerna < 4 mm som idag inte fullt ut kan ersättas av annat material, även om det förekommer på vissa platser för viss typ av betong. Lokal brist på lämpligt bergkross kan förekomma när det gäller fraktionen 0-8 mm. På sikt bör dock möjligheter finnas att hitta alternativa tekniker för betongtillverkning för att därigenom kunna öka användning av bergkross av god kvalitet.

I det aktuella ärendet anger sökanden att materialet kommer att användas för betongproduktion, som skyddssand i ledningsgravar och att en mindre del av materialet kommer att krossas till gårdsgrus och singel. Huvuddelen kommer dock att användas för betongproduktion. Sökandens analyser av materialet visar att det är sandrikt, mer än 70 % utgörs av fraktionen 0-4 mm som efterfrågas vid betongproduktion och som ännu är svår att ersätta med bergkross. Sökanden avser att på sikt ersätta grustäkten med bolagets nya bergtäkt i närheten men anger att det fortfarande inte är möjligt för de användningsområden som nämns ovan.

I ärendet får anses visat att brytningsområdet består av ett sandrikt material med tillräckligt stor andel finfraktioner och att det fortfarande finns ett behov av de finkorniga fraktionerna i naturgrus vid betongtillverkning varför 9 kap. 6 § 1 MB inte bedöms vara tillämplig i ärendet. Detta särskilt med beaktande av att den totala mängden grus som får brytas begränsas och användningsområden för grus regleras.

Miljöprövningsdelegationen, liksom SGU, bedömer att grustäkten är belägen inom en grundvattenförekomst som inte är av väsentlig betydelse för grundvattenförsörjningen i området. Under förutsättning att skyddsåtgärder vidtas vid kemikaliehantering samt att brytning endast sker till + 42 m.ö.h. bedöms riskerna för att grundvattenkvalitén ska påverkas negativt av planerad verksamhet

vara små. Det faktum att fordonsbränsle inte kommer att förvaras i täktområdet minskar risken för dieselförorening med en försämrad grundvattenkvalitet som följd.

Vid en samlad bedömning finner Miljöprövningsdelegationen att det inte finns något hinder att meddela tillstånd på grund av risken för en försämrad vattenförsörjning, varför 9 kap. 6 f § 2 MB samt 20 f § förordningen (1998:889) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd inte bedömts vara tillämpliga i handläggningen av ärendet.

SGU har i sitt yttrande framfört att täkten är lokaliserad i en del av åsen som vid grusinventeringen bedömdes ha naturvärdesklass 2. Det finns geologiska skyddsvärden, landskapsbildsmässiga värden och skyddsvärden med hänsyn till friluftslivet. Verksamheten kommer att bedrivas inom exakt samma område som tidigare täktverksamhet. Verksamhetens omfattning kommer att vara mindre än tidigare. Av ansökan framgår det att det inom själva täktområdet finns få naturvärden då området redan är avbanat och förberett för brytning. Några kända kulturvärden finns inte heller inom området. Miljöprövningsdelegationen bedömer att en fortsatt täktverksamhet på platsen inte kommer att ha någon negativ påverkan på aktuellt åsavsnitts natur- och kulturmiljö, varför 9 kap. 6 f § 3 MB inte är tillämplig.

Hushållningsbestämmelser

Av 2 kap. 6 § andra stycket MB framgår bl.a. att vid tillståndsprövning enligt 9 kap. ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark eller vattenområden.

Verksamheten innebär inte någon ändrad markanvändning jämfört med den täktverksamhet som har bedrivits på platsen tidigare.

Planförhållanden

Området som ansökan avser omfattas inte av detaljplan eller områdesbestämmelser. Verksamheten är i linje med intentionerna i översiktsplanen för Nyköpings kommun.

Natura 2000

Det finns två Natura 2000-områden i närheten av aktuellt täktområde. Av ansökan framgår det att Nytorpsravinen (SE22041) ca 160 m väster om täktområdet är närmast. I bevarandeplanen för Nytorpsravinen anges att en förutsättning för gynnsam bevarandestatus är att områdets hydrologi inte får påverkas. Området innehåller sällsynta trädlevande mossor och lavar.

Det råder osäkerhet om åt vilket håll grundvattnet strömmar i och omkring täktområdet. Bolaget har angett tre olika alternativ på hur vattnet strömmar. SGU har i yttrande bedömt strömningsriktningen vara mot sydost längs med åsen. Osäkerhet föreligger även om angivet avstånd till grundvattenytan inom täktområdet är helt korrekt. Oavsett åt vilket håll grundvattnet strömmar bedömer Miljöprövningsdelegationen att grundvattnet inte strömmar mot Nytorpsravinen och att det är troligt att grundvattenytan ligger någonstans mellan +20 till +25 m.ö.h.

vilket är i nivå med omkringliggande sjöar och ca 20 m under planerad täktbottennivå. Någon risk för att hydrologin inom Natura 2000-området kommer att påverkas negativt är mycket liten eftersom grundvattnet inte strömmar mot området och det vertikala avståndet till grundvattnet är stort.

Det är 300 m från verksamhetsområdet till Natura 2000-området Herröknanäs. Av ansökan framgår att ändamålet med området är bl.a. att bevara och restaurera ett område med mycket hög biologisk mångfald, vårda och bevara värdefull natur- och kulturmiljö samt att området ska vara tillgängligt för friluftslivet. Beaktat verksamhetens ringa omfattning samt att åtgärder för att begränsa buller och damning kommer att utföras bedöms verksamheten inte motverka ändamålet med Natura 2000-området.

Miljökvalitetsnormer

Enligt 5 kap. 3 § MB ska myndigheter och kommuner ansvara för att miljö- kvalitetsnormer följs. Regeringen har i luftkvalitetsförordningen (2010:477) fastställt sådana miljö- kvalitetsnormer för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar och ozon. Regeringen har också utfärdat en förordning (2001:554) om miljö- kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Vidare har Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt, med stöd av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, beslutat om miljö- kvalitetsnormer för ytvatten- och grundvattenförekomster.

Miljöprövningsdelegationen finner att verksamheten inte kommer att medföra att någon miljö- kvalitetsnorm enligt ovan nämnda förordningar kommer att överskridas.

Miljömål

De nationella miljömålen ”Minskad klimatpåverkan” och ”Grundvatten av god kvalitet” berörs av planerad verksamhet. Miljöprövningsdelegationen bedömer dock att verksamheten med sin ringa omfattning inte i någon betydande mån kommer att motverka möjligheten att uppnå de nationella miljömålen.

Ekonomisk säkerhet

Detta tillstånd är för sin giltighet beroende av att bolaget i enlighet med 9 kap. 6 a § och 16 kap. 3 § MB ställer säkerhet för kostnaderna för avhjälpan av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Bolaget har i ansökan angett att en säkerhet i form av bankgaranti på 275 000 kr kommer att ställas. Säkerhetsbeloppet har beräknats genom att multiplicera arean på verksamhetsområdet, 375 96 m², med schablonvärdet 6 kr/m², vilket ger 225 576 kr. Beloppet har därefter räknats upp med en beräknad årlig inflation enligt riksbankens mål på 2 % under den sökta 10-årsperioden, vilket ger totalt 274 975 kr.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att bolagets förslag på säkerhet är skäligt.

Delegationer

Vid oförutsedda händelser i verksamheten bör det finnas möjlighet att tillfälligt ändra arbetstiderna. Det bör inte ske regelmässigt utan endast då det finns särskilda skäl. Eftersom Miljöprövningsdelegationen inte kan förutse alla tänkbara scenarier

är det rimligt att möjligheten att medge tillfälligt ändrade arbetstider överläts åt tillsynsmyndigheten (*villkor 7*).

Bolaget har översiktligt redovisat hur täkten kommer att efterbehandlas och att det kommer att ske löpande under tillståndstiden i samråd med tillsynsmyndigheten, markägaren och Länsstyrelsen i Södermanlands län. Miljöprövningsdelegationen anser att efterbehandlingen i huvudsak bör utföras enligt bolagets förslag och delar bolagets uppfattning att efterbehandlingen ska ske i samråd med berörda myndigheter och fastighetsägare. Tillsynsmyndigheten bör dock ha rätt att besluta om efterbehandlings utformning om behov föreligger (*villkor 15 och 16*).

Övriga överväganden

Motivering av villkor

Utöver de förslag till villkor som Bolaget har angett i ansökningshandlingarna föreskriver Miljöprövningsdelegationen ytterligare villkor om bl.a. användningsområden för utbrutet material och efterbehandling. Nedan följer en motivering av vissa villkor.

-Materialanvändning (villkor 2)

Bolaget har i ansökningshandlingarna angett att uttaget naturgrus från täkten kommer användas för kvalificerade ändamål såsom betongtillverkning och skyddssand i ledningsgravar. Miljöprövningsdelegationen delar inte bolagets uppfattning om att skyddssand är ett oersättligt material. Enligt SGU:s rapport "Ersättningsmaterial för naturgrus" är det fullt möjligt att använda kantnött bergkross i ledningsgravar. För att tydliggöra hur viktigt det är att hushålla med naturgruset, föreskriver Miljöprövningsdelegationen om att det material som kan användas till ändamål där ersättningsmaterial saknas, eller lokal brist förekommer, inte får användas till andra ändamål.

SGU har i yttrande framfört att det grövre materialet inte bör krossas utan tas till vara eftersom täkter med huvudsaklig inriktning på prydnadssten inte bör komma på fråga. Miljöprövningsdelegationen delar SGU:s uppfattning om att naturligt rundade stenar bör sparas, men på grund av den planerade verksamhetens ringa omfattning tillåts ändå krossning av den mindre del av materialet som är > 8 mm. Miljöprövningsdelegationen ser det dock som positivt om en del av det grövre materialet kan undansparas för att avyttras som prydnadssten.

-Damning (villkor 9)

Det åligger Bolaget att vidta de åtgärder som krävs för att begränsa damning från verksamheten. För att minska risken för påverkan på grundvattnet bör endast rent vatten användas som dammbindande medel.

-Efterbehandling (villkor 15 och 16)

Vid efterbehandling bör stängsel tas bort eftersom de annars kräver kontinuerlig tillsyn. Allmänheten bör på annat sätt uppmärksammas på ev. branta partier. Stora stenar kan t.ex. läggas ut på sådana platser. För att landskapet efter utförd efterbehandling ska ge ett naturligt intryck är det generellt sett lämpligt att slänter inte är brantare än 1:3. Vissa partier kan vara brantare, t.ex. för att skapa häckningsplatser för backsvalor.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har i yttrande anfört att den tidigare täktverksamheten delvis har skett utanför det nu sökta verksamhetsområdet och fastighetsgränsen, och att det i ett beslut om tillstånd därför ska framgå att sökanden har ansvar för att återställa även dessa delar.

Miljöprövningsdelegations bedömning i frågan är att Miljöprövningsdelegationen endast har möjlighet att besluta om återställningsåtgärder inom det ansökta bryt- och verksamhetsområdet. De eventuella krav på återställningsåtgärder som hör ihop med villkor i tidigare eventuella tillstånd och täktverksamheter är frågor som får hanteras av tillsynsmyndigheten.

Sammanfattande bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser sammanfattningsvis att, om föreskrivna villkor iakttas, verksamheten går att förena med de allmänna hänsynsreglerna och målen i miljöbalken samt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Tillstånd ska därför lämnas till verksamheten.

Information

Beslutet får tas i anspråk när det har vunnit laga kraft och en säkerhet har ställts och godkänts av Miljöprövningsdelegationen.

Detta tillstånd befriar inte bolaget från skyldigheten att iakttä vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser. Särskilt erinras om vikten av att vid verksamheten beakta bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Det är bl.a. förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, täcka över, köra över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada fast fornlämning. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla till Länsstyrelsen att en fornlämning har påträffats.

Bolaget är skyldigt att bedriva egenkontroll i enlighet med förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Förordningen reglerar frågor om verksamhetsutövarens skyldigheter att bl.a. ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, vilket ska dokumenteras enligt 5 § förordningen. Ansvar för att fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten ur hälso- och miljösynpunkt samt anmälningsskyldighet vid driftstörningar regleras i 6 § förordningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, *se bilaga 3*. Skrivelsen ska ha kommit in till Länsstyrelsen i Uppsala län senast den 21 november 2013.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län. I beslutet har länsassessor Annika Israelsson, ordförande, och miljöskyddshandläggare Pia Persson Holmberg, miljöskakkunnig deltagit. Ärendet har beretts av miljöskyddshandläggare Marie Låås.

Annika Israelsson

Pia Persson Holmberg

Marie Låås

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Karta över bryt- och verksamhetsområdet (grustäktplan).
3. Hur man överklagar till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen.
4. Beslut om kungörelsedelgivning

Sändlista:

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Havs- och Vattenmyndigheten, Box 11 930, 404 39 Göteborg
Gnesta kommun, Miljö- och byggnämnden, 646 80 Gnesta
Gnesta kommun, Kommunstyrelsen, 646 80 Gnesta
Gnesta kommun, Kansli- och nämndserviceenheten, 646 80 Gnesta (aktförvarare)
Sörmlandskustens räddningstjänst, 611 83 Nyköping
Sveriges geologiska undersökning, Box 670, 751 28 Uppsala
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Nyköping
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Nyköping (VIC-naturansvarig)
Skatteverket, Box 507, 826 27 Söderhamn

Akten

Miljöskydds-enheten (PPH och IMA)

Rättsenheten (AI)